

mitur desiderium de abolendis in posterum matrimoniis clandestinis, quae licet concilium prohibeat, attamen si fiant, rata ea agnoscit; in cap. XLIV : decernit synodus coniunctionem per sacerdotem cum benedictione ac precibus *intra missarum solemniam* in templo secundum antiquos canones et ecclesiasticum ritum fieri. Vetat autem in cap. XLV. ne coniungantur peregrini et ignoti, nisi legitimis testimoniis constet de statu eorum libero; in cap. XLVI. loquitur de impedimento consanguineitatis et affinitatis; demum in cap. XLVII. abrogat ludicra quaedam fieri solita post coniunctionem sacerdotalem ab adstantibus (34).

Cum autem solae sint, quas expendimus, auctoritates, quibus Canus innititur, ut demonstret alios sententiae suae praevisse, neque ipsae rem conficiant, quin etiam eidem contrariae sint, aperte consequitur, ipsum revera primum omnino fuisse in Ecclesia Dei, qui novam hanc doctrinam invexerit de sacerdote sacramenti matrimonii ministro, ac propterea de inaudita haecenus reali distinctione inter civilem matrimonii contractum et sacramentum in coniugio christiano.

ARTICULUS II. — Quaestionis progressus.

Vix Melchior Canus novam suam sententiam proposuerat de sacerdote nuptiarum christianarum ministro, deque distinctione inter contractum et sacramentum, cum nonnullos, uti fit, illico sui placiti adstipulatores nancisceretur, plerisque tamen eidem contradicentibus. Nam vel in ipso Tridentino concilio, cum ageretur de novo inducendo clandestinitatis impedimento, iam eam sententiam protulerat Simon Vigorius; ast, uti refert card. Pallavicinus, *paucos* ex Patribus illis sectatores habuit (35).

(34) Cf. *Acta concil. Harduini*, tom. IX. col. 2010 seq.

(35) *Dell' istoria del conc. di Trento* lib. XX. cap. IV. n. 1. ubi scribit : « Essendo concordi (i teologi) negli altri punti, disconsentivano sopra due. L'uno era : se qualunque matrimonio fra cristiani fosse sacramento : il che sentivano quasi tutti : o sol quello, che vien benedetto dal sacerdote ; secondo l'opinione di Guglielmo parigino, (ut putabant,) : la quale era difesa dal prenominate Simone Vigor e da pochi altri. »

Paulo tamen post theologi iurisque canonici interpretes magno numero ei sese adiecerunt, uti Sylvius, Estius, Iuvenin, Piette, Gibertus, Du Hamel, l'Herminier, Tournely, alique passim (36). Ex quibus tamen Tournely fatetur : « Si ex auctoritate » et numero scholasticorum pugnandum hic foret, vinceret haud » dubie opposita sententia (37). » Adeo vero tractu temporis istorum numerus auctus est, ut eruditus Roskovany scribere potuerit : « Ex recentioribus paucissimi veterum scholasticorum » complectuntur opinionem, quasi scilicet ipsi contrahentes sacramentum matrimonii sibi administrarent (38). »

Numero animosiores facti recentiores nonnulli theologi et canonici iuris periti, ulterius fortasse, quam par foret, in propria adstruenda sententia progressi sunt, et parum modeste in contraria vellicanda sese gesserunt. Siquidem Friburgensis canonum professor, I. A. Petzek sententiam, quae contrahentes sacramenti ministros statuit, et infirmis niti fundamentis, et plane religionis dogmatibus periculosam esse asseruit, eo quod illa admissa, nulla ratione adversus protestantes matrimonii sacramentum ex traditione vindicari possit (39). Sic etiam Io. De Laussaulx notionem et rationem contractus in matrimonio a ratione sacramenti separanda, opinionem de contrahentibus, tamquam ministris sacramenti profluxisse censet ex *erronea*, ut ait, sententia, quod matrimonium christianorum absque sacramento consistere nequeat (40). Marianus Dobmayer haud

(36) Istorum opera singillatim allegare superfluum censeo, cum nota sint, et iam retulerit Benedictus XIV. *De synodo* lib. VIII. cap. XIII. n. 3. et postea s. Alphonsus De Ligorio in peculiari dissert. *De ministro et forma sacramenti matrimonii*, quam adtexuit cap. II. tract. VI. *De matrim.*, ubi plures alios ex antiquioribus recenset, qui sententiam Cani adoptuant.

(37) *Tract. De matrim.* pag. 124. ed. Paris.

(38) *De matrimonio in ecclesia catholica*, tom. I. *De potestate Ecclesiae legislativa circa matrimonium*. Augustae Vindelic. 1857. §. 27.

(39) In op. *Vindiciae Dissertationis de potestate Ecclesiae in statuendis matrimonii impedimentis*. Friburgi 1787. pag. 59. not. 37.

(40) In op. germ. cui titulus latino idiomate : *Consensus legum gallicarum de impedimentis matrimonii cum Verbo Dei*. Confluentibus et Hadamar 1816. pag. 59 seqq.

dubitavit affirmare, sententiam, quae sacerdotem sacramenti matrimonii ministrum constituit, e natura sacri ministerii profluere (I. Cor. IV, 1.) vi cuius dispensatio mysteriorum Dei sacris ministris generaliter adserta est, a qua ut in uno recedatur sacramento, nullum seu sac. Scripturae, seu prima Ecclesia fundamentum praebent. Quapropter infert, *ob traditionis dumtaxat obscuritatem* et nondum latam ab Ecclesia definitionem, in scholis opinionem de contrahentibus qua ministris matrimonii invaluisse (41).

Nec satis; nam Sauter adeo progressus est, ut affirmaverit, « Eos solum non videre, quam inepte minister (matrimonii) extra sacerdotem quaeratur, apud quostantum opinio praeiudicata potest, ut etiam sine ratione valeat (42). Thomas Dolliner ex dissensionibus de materia et forma infert, illos, qui pro contrahentibus ut ministris pugnant, impetere fundamentum eiusdem sententiae (43). Ita etiam Andreas Muller (44), ac Bruner Bambergensis (45). Maurus vero Hagel, theologus Dillingianus, strenue adeo pro sententia de sacerdote ministro dimicavit, ut opinionem contrariam *plane absurdam* esse asseruerit, et inter scholasticorum commenta adnumeraverit (46). Georgius Fejer eandem sententiam tum ex praxi perpetua Ecclesiae utriusque, orientalis nempe et occidentalis, per sacerdotalem benedictionem contrahentibus impertitam, tum ex SS. Patrum testimoniis evincere adnititur (47). Idipsum pertentavit Berg, professor Uratislaviensis, qui praeterea exegetice Patrum testimonia expendit ad propugnandam sententiam de sacerdote

(41) *Systema theologiae catholicae*, tom. VII. Solisbaci 1859. pag. 428 seqq.

(42) *Fundamenta iuris eccles. cathol.* ed. 5. Rotwillae 1826. vol. II. pag. 210.

(43) In op. german. *Manuale iuris matrimonialis, quod viget in Austria*, tom. II. n. 29.

(44) In op. germ. *Lexicon iuris ecclesiastici*, tom. I. p. 114. Herbip. 1850.

(45) In op. germ. *Dogmatica catholica*, tom. III. pag. 154 seqq. Francof. 1829.

(46) *Demonstr. relig. Chr. catholicae*, tom. II. pag. 212. Augustae Vindel. 1852.

(47) *Matrimonium ex instit. Christ.* Pestini 1858. pag. 29.

ministro sacramenti matrimonii (48). Stattlerus demum pronuntiavit, firmis adeo fundamentis inniti sententiam hanc, ut « ea tamquam dogma aliquando definiri ab Ecclesia possit, non » secus ac conc. Tridentinum plane definivit matrimonium esse » novae legis sacramentum, eoque gratiam conferri (49). »

Hinc mirum non est si Roskovány, qui istorum, quos recensuimus, catalogum texuit, eandem opinionem fovere videatur dum scribit: « Innegabile esse ultro assevero, primorum iam seculorum Patres pro hac ipsa sententia, quod scilicet matrimonii » minister sit sacerdos, testimonium perhibuisse, dum necessitatem benedictionis sacerdotalis praedicarunt; cum enim nomina » *materiae, formae, ministri* tardius primum in theologiam illata » fuerint, non poterant Patres rem forte commodius et clarius » exprimere, nisi dicendo, nubentes per benedictionem sacerdotis sanctificari (50). »

Licet vero, uti ex dictis constat, plures theologi Cani adhaeserint sententiae, numquam tamen defuerunt iique non pauci, qui tum ea ipsa, tum maxime posteriori aetate ad haec usque tempora illius opinioni sese acriter opposuerint. Quo factum est, ut antiqua doctrina in scholis catholicis communior semper perseveraverit.

Ac primo quidem insurrexerunt adversus Canum Dominicus Soto, qui eius sententiam prorsus *singularem* appellavit (51).

(48) In op. german. cui titulus latine: *De necessitate benedictionis sacerdotalis ad sacr. matrimonii.*

(49) *Tract. de matrim.* cap. VII. §. 21.

(50) Op. cit. *De potest. Ecclesiae legislat.* sub finem §. 28. Plures alios auctores consulto praetermisimus ex iis, qui hanc sententiam tuentur, cum res molesta accideret omnes velle enumerare, quorum plerique notissimi sunt. Multo vero magis eos omisimus, qui sententias plane singulares sectati sunt, uti Maldonatus, qui *De matrim.* quaest. I. opp. tom. II. pag. 441 seq. docuit sacerdotem ministrum quidem esse ordinarium, contrahentes vero ministros esse extraordinarios; vel eos, qui putarunt, sacerdotem et contrahentes constituere ministrum totalem et completum huius sacramenti, quatenus contrahentes suppeditant materiam, sacerdos autem formam. Quae prorsus absurda videntur.

(51) In 4. *Sent. dist.* 26. q. 2. art. 5.

Bellarminus (52), Vasquez (53), Theophilus Raynaudus (54), Simonettus (55), Van Espen (56). Hos deinceps sequuti sunt Marbesius, Pontas, auctor *Theologiae Petrocorensis, Theologiae Gratianopolitanae*, Pothier, redactores *Collationum Andegavens.*, Billuart, theologi Wirtembergenses, Sardagna, aliique plures, quos dum S. Alphonsus DeLigorio (57) recenset ac sequitur, horum sententiam *moraliter certam* affirmare non dubitat.

Recentissimi etiam scriptores eandem adversus Canum sententiam propugnarunt. Ex horum numero est Ferdinandus Walter, canonista Bonnensis, qui censet, sententiam de presbytero ceu ministro sacramenti matrimonii infirmis nimium rationum momentis niti; contra vero sententiam de contrahentibus uti ministris tum naturae rei congruere, tum validissimis fulciri argumentis (58). Et Henricus Klœe (59), et Vernier (60), et D. Carrière, qui etsi neutri sententiae calculum suum addiciat, profitetur tamen, quod si ferendum sibi iudicium aliquod esset, sua faceret verba celebris theologi Liebermann. Verba porro Liebermann ab ipso relata haec sunt: « Liberum est » cuilibet illam sententiam sequi, quam ipse putat veriore, aut » nullam amplecti, cum res in medio relicta sit ab Ecclesia. Liceat » tamen, quid in hac controversia mihi videatur, sine omni con- » tentione edicere. Habet Cani sententia primo aspectu aliquid, » quod eam commendat; verumtamen si res propius perspiciatur, » et argumenta sine praeiudicata opinione ponderentur, fateor » me magis in oppositam sententiam inclinare (61). » Ita quidem

(52) *De matrim.* cap. 7. et 8.

(53) *De matrim.* disp. 5. dub. 5.

(54) In *Heteroclitis spiritual.* puncto 44. opp. tom. XVI.

(55) *Inst. theol.* tom. III. tract. 48. disp. I. art. 2.

(56) *Ius Ecclesiast. univ.* tom. I. part. II. tit. 72. c. 5.

(57) *Dissert.* cit. n. 597.

(58) In op. germ. *Manuale iuris ecclesiast.* Bonnae 1829. §. 510. pag. 565. 565. not. (o).

(59) In op. germ. *De matrimonio disquisitio.* Moguntiae 1855. pag. 65.

(60) In op. *Teolog. pract.* n. 820. *De la juridiction de l'Église sur le mariage, par un ancien vicaire général,* ch. II. pag. 24.

(61) D. Carrière *De matrimonio.* Paris 1857. tom. I. cap. III. §. 2. n. 144.

Liebermann, qui praeterea ibidem adiecit: « Diffiteri non pos- » sumus, huic opinioni (Can) se adiunxisse omnes ecclesiasticae » potestatis osiores, omnes qui Iansenii sectam secuti sunt, aut » Ianseniano fermento turgebant, omnes qui se curiarum civi- » lium partibus addixerunt, aut quoquo modo assentatores facti » sunt politicae potestatis. Nolumus tamen his, quae ab extrinseco » petita sunt, maiorem vim tribuere, quam oportet, neque iis, » qui bono ac sincero animo hanc opinionem sequuntur, aliquid » detrahere. » Fatetur siquidem « reperiri viros incorruptae om- » nino fidei, ac nulla mala suspicione aspersos, in illis in primis » regionibus, ubi potestas politica libentius in iura Ecclesiae in- » vehit, quibus visum est hac ratione facilius extricari posse » multas difficultates, quibus causae matrimoniales ultimis hisce » seculis implicatae sunt (62). »

At nunc rursus apud recentissimos auctores praevallet anti- qua sententia, quae sola tot seculorum lapsu in Ecclesia viguit, quod scilicet, qui contrahunt, ipsi sunt huius sacramenti ministri. Interim ex levi hac historica adumbratione pronum est colligere, nonnullos auctores ex iis, qui Cani sententiam amplexi sunt, ulterius, quam par esset, uti ab initio adnotavimus, nimio aestu abreptos, fuisse progressos. Decepti siquidem specie, quam prima fronte exhibet opinio illa, ita in contrariam insurrexerunt, ut eam tamquam *absurdam*, tamquam *omni ratione destitutam*, tamquam *prodentem catholicum dogma* de veritate sacramenti matrimonii, tamquam denique *non ferendam omnino* traduxerint. Quod quam temere fecerint ex iis, quae in huius tractationis decursu dicturi sumus, facile patebit.

ARTICULUS III. — Corollaria ex nova sententia de sacerdote christiani matrimonii ministro

Vix dici potest, quot quantaque ex Cani sententia perniciosis-

Exinde patet non satis accurate Roskovany, in op. cit. §. 28. not. 152. scripsisse, Liebermann propendisse ad illam de sacerdote qua ministro matrimonii amplectendam sententiam.

(62) *Institut. Theolog.* tom. V. pag. 537 seqq.

sima consecraria deducta sint ad temerandam sanam de matrimonio christiano doctrinam. Procul dubio clarissimus auctor huiusmodi consecraria non praevidit, multo vero minus intendit, dum novam hanc professus est opinionem; quinimo contra eius intentionem ac mentem illata fuisse dicenda sunt. Sed ea est principiorum theoreticorum natura, ut cum foecunda sunt, paulatim ac pedetentim evolvantur eae, quas in se continent, practicae deductiones. Quod cum multiplici ostendi ratione possit, ne extra argumentum, quod versamus, frustra vagemur, ea potiora consecraria perstringam, quae a non paucis Cane sectatoribus ex statuto principio evoluta sunt.

Ac primo. Ex sententia, quod sacerdos sit christiani coniugii minister, ac proinde quod verba, quae ab ipso in iungendis nuptiis proferuntur, sint forma sacramenti, illico vel ipse Cane intulit posse, imo et debere seiungi in connubio fidelium rationem contractus civilis a ratione sacramenti. Idque necessarium Cane fuit ad suum theorema adstruendum, admittere alioquin debisset connubia illa omnia sacramenta esse, in quibus actio sacerdotis haud intervenisset, seu haberi sacramentum sine ministro proferente formam, quod esset absurdum ac doctrinae catholicae contrarium (63).

Secundo. Unde alii deducunt, ita in connubiis christianis seiungi contractum a sacramento, ut ille constituat materiam, quam vocant *remotam* sacramenti, cui accedente forma per verba sacerdotis sacramentum exurgat, ad eum modum, quo aqua, quae est materia *remota* baptismi, et panis ac vinum, quae sunt remota materia eucharistiae, non nisi per verborum prolationem

(63) Animadvertendum tamen est, ex Cane doctrina eiusmodi distinctionem locum habere in illis coniugiis, quae vel celebrata fuerint ante concilii Tridentini sess. XXIV. decret. *De reform. matrim.* cap. I. publicationem, vel in locis omnibus celebrarentur, in quibus idem decretum publicatum non est, vel ubi promulgatum fuit, iis solis in casibus, in quibus quavis de causa contigerit benedictionem sacerdotalem non haberi. Nam, ut suo loco ostendemus, hanc ipse distinctionem non admisit, saltem expresse, ubi sacerdotis benedictio nubentibus collata fuerit.

eius, qui abluit, aut sacerdotis consecrantis sacramenta evadunt, iuxta tritum illud Augustini effatum: *Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum* (64).

Tertio. Sed alii pari iure intulerunt: Ergo cum contractus sive naturalis sive civilis natura sua subiaceat potestati principum, in horum erit arbitrio eas condiciones moderari atque discernere, quae concurrant necesse est, ut legitimus habeatur, prout in caeteris contractibus omnibus usuvenit ad societatis bonum; quemadmodum, uti videbimus, argumentatus est Paulus Sarpus, ac deinde plures alii eius vestigiis insistentes.

Quarto. Quod si talis concedatur esse laicorum principum potestas in contractum coniugalem, qui constituit materiam *remotam* sacramenti matrimonii, pronum erat aliis inferre, quod factum est: Ergo ad civiles principes atque ad seculares magistratus spectat efficere, ut materia inepta sit ad sacramentum, adeoque ad eos pertinet statuere impedimenta matrimonium dirimentia, et quidem exclusive, ita ut ius nullum Ecclesiae competat illa discernendi.

Quinto. Quapropter, si Ecclesia anteactis temporibus impedimenta matrimonium dirimentia constituit, dicendum omnino est, aut eam id effecisse ex tacito, aut expresso principum consensu, aut sibi potestatem non suam usurpasse, medio praesertim aevo, quando ob ignorantiam calamitatemque illius aetatis omnia iura tenebris obvoluta iacerent, omniaque permixta atque confusa essent.

Sexto. Cum praeterea agatur de iure inalienabili, quo fruuntur principes vi propriae auctoritatis, fit, ut si ipsi velint, bonumque reipublicae poscat, vindicare sibi hanc potestatem actu possint, ac propterea corrigere, immutare, nova statuere, et abrogare impedimenta, quae nunc obtinent, ab Ecclesia constituta.

(64) Hoc est quod contendunt; et ita exponunt mentem Cane, qui ea abutuntur ad temerandum veram ecclesiae catholicae de hoc sacramento doctrinam. An iure vel non id isti contendant, pariter idoneo loco expendemus. Certum enim est plerosque antiquos theologos, qui Cane doctrinae adstipulantur, id inficiari, ut postea videbimus.

*Septimo.* Ex eodem fonte dimanat, quod alii dixerunt, videlicet ut cum ambae potestates, ecclesiastica nempe atque civilis, saltem per modum unius ad coniugii christiani sacramentum concurrant, debeant pariter per modum unius et pari iure concurrere ad leges ferendas circa eius modi matrimonia; vel si id placet magis, Ecclesia quidem poterit eas leges condere, quae prospiciunt nuptiarum sanctitati, potestas vero civilis eas ferre, quae valorem contractus attingant, eumque legitimum reddant; erunt scilicet habendae tamquam duae potestates a se invicem independentes, quae sub diverso respectu idem obiectum attingunt.

*Octavo.* Ex hac doctrina ulterius progrediuntur, qui dicunt, potestatem civilem spectare posse subditorum suorum coniugium sub unico respectu contractus sive naturalis, sive civilis, nulla ratione habita ad sacramentum, quod accedit, cuius curam universam permittit Ecclesiae; ac proinde decernere posse conditiones, quae ad ipsum moderandum opportunas iudicet, contratumque coniugalem initum a fidelibus, sive a subditis in foro suo firmum ratumque habeat, nullo etiam interveniente religioso ritu. Quod si fideles praeterea ut propriae conscientiae consulant sive ante, sive post consensum coram civili magistratu expressum, petere et excipere benedictionem sacerdotalem velint, id in eorum arbitrio civilis potestas omnino relinquat. Verbo dicam; poterit princeps validum legitimumque decernere matrimonium mere civile, quod vocant, ita ut pleno iure contrahentes cohabitare simul valeant, et proles ab iis progenita tamquam legitima coram lege declarata esse censeatur.

*Nono.* Inde sequitur etiam, quod si fideles contractu civili contenti, negligant, aut etiam nolint sacramentum suscipere, quod ab illo dispesci potest, id eorum arbitrio relinquatur; praesertim cum nulla divina lege, hac in hypothesi, ad illud suscipiendum adigantur; ad summum enim se speciali illa sacramentali gratia privabunt, citra ullum conscientiae piaculum.

*Decimo.* Hinc concludunt, qui hac sententia abutuntur: Cum contractus iste sive naturalis, sive civilis omnimodam firmitatem non habeat, fieri aliquando posse, ut eiusmodi coniunctio maritalis abrumpatur, maxime si finis praecipuus, qui intenditur, obtineri nequeat, qui est prolis susceptio; aut etiam si animorum concordia, aut coniugale debitum, aliaque eiusmodi haberi non possint. Quocirca legislator civilis, si pro certo habeat in nonnullis rerum, aut personarum adiunctis ad societatis bonum conferre vinculi coniugalis dissolutionem, poterit legem ferre, ut libere solvi possit, ex. gr. in casu adulterii, aliove eiusmodi; siquidem agitur de contractu, qui, in hypothesi, eius subiicitur potestati.

*Undecimo.* Facile insuper ex his colligunt, qui divortii favent, nihil obesse, quin, dissoluto primo coniugali contractu quoad vinculum, possit quispiam secundam, vivente priori, ducere uxorem; imo et tertium et quartum inire coniugium, anterioribus successive solutis. Etenim nihil est, quod huic agendi rationi obsistat, spectata in se civilis contractus natura; attamen quam turpe hoc sit, quamque abhorreat ab honestatis principiis, nemo est, qui non videat.

*Duodecimo.* Quod dictum est de matrimonio, subdunt alii, ob rationis paritatem affirmari debet de sponsalibus, quorum moderandorum ius vindicare sibi poterit potestas civilis, utpote quae spectari debeant veluti praeparationes quaedam ad contractum mere civilem ineundum, aut etiam, si lubet, ad contractum, qui debet materiam remotam constituere ad sacramentum conficiendum.

*Decimotertio.* Eadem de causa iidem inferunt: Discussio et iudicium causarum matrimonialium, quaecumque eae sint, spectabunt ad tribunalia civilia. Nam si contrahatur tantum matrimonium civile, evidens est ad iudices laicos eas causas exclusive pertinere; si vero nuptiae coram Ecclesia celebrentur, hae quoque ad magistratus civiles pertinebunt: utpote quod, spectando civilem contractum distinctum a sacramento, ea etiam materia civili potestati competit eiusque iurisdictioni

subest. Ad summum ius civile dimittet iudicibus ecclesiasticis causam dicere circa effectus mere spirituales, quique sanctitatem tantummodo sacramenti attingunt, praecisione facta a contractu mere civili.

*Decimoquarto.* Demum concludunt: Universa propemodum legislatio canonica evanescet circa christiana connubia, eique sola legislatio civilis sufficietur, si, uti animadvertimus, illam unice partem excipias, quae afficit dispositiones, quae ad sacramentum rite suscipiendum requiruntur.

Talia sunt praecipua corollaria, quae ex Cani sententia haud pauci etiam inter catholicos deduxerunt contra mentem, ut diximus, auctoris, qui profecto longe ab eiusmodi doctrinis aberat, neque praevidit, in quam malam partem malefieri homines sententia hac sua fuissent abusuri. In eiusmodi enim consecrariis evolvendis, quae profecto ex Cani sententia legitime non descendunt, praecipue excelluerunt, qui aulici scriptores audiunt, qui nempe ex assentatione erga principes veriti non sunt causam catholicam proderere; etiam pseudopolitici, qui prae gaudio exiliunt quoties ecclesiae catholicae, ac Sedis apostolicae iura invadere possunt, ut illa in principes transferant. Exinde etiam profluxerunt, quae synodus Pistoriensis constituit circa impedimenta matrimonium dirimentia; quae circa matrimonium civile alicubi tentata sunt; quae circa divortia, aut polygamiam variis in regionibus ingenti publicae honestatis iactura, et morum corruptela agitantur, aliaque eiusmodi mala non pauca, quae hisce temporibus magis ac magis in dies crescunt et dilatantur.

Quapropter, ut perniciosae eiusmodi doctrinae quantum in nobis erit obsistamus, huc conatus dirigemus omnes, ut eam radicitus extirpemus et convellamus. Itaque ex hac brevi futurae tractationis adumbratione, iam progredimur ad exponenda utriusque sententiae de ministro fundamenta; quae deinceps per quandam crisin expendemus, ut veritas suo in lumine collocetur. Quod ut plenius obtineamus, argumenta singillatim proferemus sive ex Bibliis, sive ex Patribus, sive

ex alio quovis theologico fonte deprompta, prout ab alterutro sententiae patronis in medium allata sunt. Constanter autem exordiemur a Melchiore Cano, qui sententiae de sacerdote sacramenti matrimonii ministro propugnatorum agmen ducit. Argumentis autem a Cano prolatis ea adiiciemus, quae ab aliis deinde excogitata sunt. Simili ratione argumenta ex ordine proferemus et expendemus pro altera sententia, quae contrahentes docet esse christiani matrimonii ministros.

## CAPUT III.

Argumenta afferuntur pro sententia de sacerdote christiani matrimonii ministro.

## ARTICULUS I. — Argumenta Biblica.

Ac primo quidem quod spectat ad argumenta biblica, frustra est ab huius sententiae assertore Cano sacrarum litterarum testimonia quaerere; quum ne unum quidem Scripturarum locum ab eo allatum invenerim, ex quo ipse sententiam suam vel hauserit primo, vel deducendo confirmarit.

Verum quod Canus non habet, id invenerunt scriptores recentiores, qui Cani sententiam sequuti sunt. Nam urgent fere omnes theologi huius sententiae patroni, quod legitur I. Cor. IV. 1. « Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et *dispensatores mysteriorum Dei.* » Iam vero, aiunt, nemo est qui dubitet, hac phrasi *mysteriorum Dei* designari sacramenta novae legis; cum igitur horum sacramentorum universim sacerdotes ab Apostolo aperte dispensatores appellentur, consequens est, ut quemadmodum caeterorum, ita et sacramenti matrimonii sacerdos dispensator sit et minister.

Imo Marianum Dobmayer affirmantem legimus, sententiam, quae sacerdotem sacramenti matrimonii ministrum docet, e natura sacri ministerii profluere, vi cuius *dispensatio mysteriorum Dei* sacris ministris generaliter adserta est, a qua, *ut in uno* recedatur sacramento, nullum seu S. Scripturae, seu prima